

Ірина Демчук
Національний університет
«Кієво-Могилянська академія»

«ДЕРЖАВНА МОВА У СИСТЕМІ КООРДИНАТ «ПОЛІТИКА-ЕКОНОМІКА»

Роботу присвячено результатам реалізації державної мови як чинника політичної та економічної взаємодії. У роботі окреслено місце лінгвістичного капіталу у системі особистих і суспільних цінностей, зіставлено підходи до оцінки сили мови, практики мовного управління. Описано світовий досвід з підтримки функціонування державної мови в Інтернеті, досліджено використання української мови на популярних веб-сторінках, зокрема проаналізовано лінгвістичний портрет сайту електронної комерції.

Ключові слова: *державна мова, лінгвістичний капітал, сила мови, Інтернет.*

The study is devoted to the effects of the official language realization as a factor of political and economic interaction. The work outlines the place of linguistic capital in the system of personal and social values, compares approaches to assessing the power of language, the practices of language management. The world experience to assure the functioning of the official language on the Internet is considered, the usage of Ukrainian as the content language for popular websites and, in particular, the linguistic portrait of the e-commerce site is analyzed.

Key words: *official language, linguistic capital, power of language, Internet.*

Природний процес зникнення багатьох світових мов, спричинений глобалізацією, призводить до монополізації лінгвістичного ринку, підсилення одних мов та ослаблення інших. Найпотужніші сучасні мови агрегують символічну силу, стають впливовими інструментами міжнародної політичної взаємодії та економічних прибутків.

Науковці доводять, що вивчення або впровадження мови є інвестицією, саме тому з'являються спроби оцінити силу мови, аби науково довести вмотивованість таких інвестицій [6]. Але такі рейтинги водночас стають інструкцією з посилення позицій державної мови. Індекс сили мови, розроблений Каї Л. Чаном, охоплює 20 критеріїв, жоден з яких не стосується власне мовних параметрів, але враховує

економічну потужність, культурні й наукові надбання, обсяг медіа матеріалів, кількість носіїв та можливість поширення цієї мови в інших країнах [5, с. 2].

Саме робота над цими показниками є відповіддю на загрозу зникнення мови. Держави, чії мови не входять до групи найбільш поширених та економічно потужних, але мають шанси на виживання, повинні розробити та впроваджувати стратегічну мовну політику та вживати таких заходів із мовного планування, які б узгоджувалися зі стратегічними цілями країни. Матриця вимірів мовного планування Дж. Фішмана чітко характеризує можливі вектори, окреслює їхню потенційну успішність у різних умовах, застерігає від зловживань, тож може стати методологічною основою для

законодавчих та регуляторних органів із розробки та втілення послідовної мовної політики [4, с. 51-110].

Впроваджувати заходи мовного планування необхідно з огляду на сучасний стан і законодавчі підстави побутування мови як державної. Саме тому ми розглянули проникнення української мови у різні сфери суспільного життя. Наше дослідження показало, що, завдяки законодавчій підтримці вживання української мови зросло у кіно- та кількість українськомовних пісенних виконавців, підсилюється українськомовне книговидавництво та побутування української мови у школах. Водночас треба працювати над якісним викладанням українською у закладах вищої освіти, українізацією торгівлі та сфери послуг, популяризацією державної мови в Інтернеті.

Щороку зростає кількість користувачів в мережі, в Україні показник охоплення сягає 70 % [7]. Інтернет став ще одним полем конкуренції мов, саме тому європейські країни, зокрема Франція, Естонія і Польща законодавчо закріпили позиції своїх мов в Інтернеті та вживають заходів із популяризації мов серед вітчизняних і закордонних користувачів.

Проникнення української мови в мережу Інтернет росте доволі повільно та залишається на рівні 0,2 % глобальної мережі [8]. Хоча українська впевнено переважає на сторінках закладів державного сектору, торгівля та дозвілля в українському сегменті Інтернету суцільно русифіковані [1].

Ми спробували проаналізувати 30 найпопулярніших сайтів серед українських користувачів за такими показниками:

- наявність українськомовної версії;
- пріоритет українськомовної версії;

- функційна повноцінність українськомовної версії.

Наше дослідження показало, що українськомовний інтерфейс мають майже всі з 30 сайтів, однак за замовчуванням він завантажується лише на половині веб-сторінок. Повноцінними можна назвати так само лише половину з них, інші Інтернет сторінки мають вдосконалювати свої інтерфейси відповідно до нового мовного законодавства [2].

Комерційний сегмент сьогодні переважно русифікований, саме тому потрібно докласти зусиль до інформування представників бізнесу щодо норм законодавства про мову, роз'яснення важливості обслуговування споживачів українською як для дотримання законності, так і для успішності їхньої комерційної справи. Зокрема, на часі напрацьовувати приклади і практики якісних українськомовних інтерфейсів в мережі Інтернет.

З нашого дослідження виявилось, що вітчизняні комерційні компанії відчують запит ринку до ширшого використання української мови і поступово впроваджують зміни у свої комунікативні стратегії. Так донедавна російськомовний електронний майданчик «Rozetka» розробив повноцінний українськомовний інтерфейс і корпоративний мовний стиль [3]. «Rozetka» має такі позитивні здобутки у побудові комунікації з клієнтом українською:

- формування повідомлень, зрозумілих широкому колу;
- залучення уваги цільової аудиторії особливими мовними засобами;
- створення помірно емоційного персоналізованого контакту;
- переважне дотримання літературної норми.

Звідси основні пункти рекомендацій із вдосконалення мовних матеріалів на

комерційному сайті такі: ретельніше відстежувати граматичні й стилістичні вади, за змоги добирати питомі відповідники до іншомовної лексики, дотримуватися стратегії лаконічних і позитивних повідомлень у комунікації не лише з покупцями, але й з постачальниками.

Ми впевнені, що сьогодні увага мовознавців, громадських діячів та законодавців має бути звернена до мови як лінгвістичного капіталу України, як чинника її політичного та економічного успіху, а зусилля спрямовані на підсилення потенціалу та конкурентоспроможності у глобальному світі.

Література:

1. Белей Л. Л. Українська мова в інтернеті [Електронний ресурс]. *Портал мовної політики*. 2016. Режим доступу: <http://language-policy.info/2016/12/3612/> .
2. Про забезпечення функціонування української мови як державної. *Голос України*. 16.05.2019. Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/317062> .
3. Тон спілкування Розетка [Електронний ресурс] *Розетка*. Режим доступу: <http://style.rozetka.ua/10/> .
4. Фішман Дж. А. Не кидайте свою мову напризволяще : приховані статусні наміри в корпуснопланувальній мовній політиці; пер. з англ. Олександра Гурца. К.: К.І.С., 2009. 196 с.
5. Chan Kai L. Power Language Index - Which are the world's most influential languages? 2016. 33 p.
6. Coulmas F., Li Wei, Cook V. Language and Economy. *Contemporary Applied Linguistics : Volume Two Linguistics for the Real World*, Bloomsbury Publishing PLC, 2009. pp. 28-45.
7. Gemius Global [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.gemius.com/homepage.html> .
8. Usage of content languages for websites [Електронний ресурс] *Web Technology Surveys*. 2019. Режим доступу: https://w3techs.com/technologies/overview/content_language/all